

GJENINNFØRER LIVSTIDSSTRAFF: Helseminister Anne-Grete Strøm-Erichsen viser tegn på demokratisk uforstand, mener artikkelforfatteren. I bakgrunnen: Assisterende helsedirektør Bjørn Guldvog. Foto: Lise Åserud / Scanpix

Lex Breivik

Man foreslår nå å vedta en lov som i praksis gjeninnfører livstidsstraffen i Norge, i form av livsvarig isolat, og det uten at domstolen involveres.

KRONIKK

Einar Øverenget

En av de største farene ved
terrorhandlinger som rammer demokratiske samfunn er at de inviterer

demokratiet til å ødelegge seg selv innenfra. Terroren skaper en utrygghet som kan få et demokrati til å vedta udemokratiske lover for å beskytte seg mot terroren - og dermed løper man på sett og vis terroristens ærend.

Når Helse- og omsorgsdepartementet nå har sendt ut et høringsnotat med forslag om endringer i psykisk helsevernlov ser vi konturene av nettopp dette. Det høres kanskje udramatisk ut - hvilket kanskje også er meningen - å foreslå et nytt kapittel med bestemmelser om særlige regler for gjennomføring av psykisk helsevern i regionale sikkerhetsavdelinger. Men om vi går høringen nærmere etter i sømmene er det alt annet enn udramatisk.

Stortinget inviteres med dette til å vedta en lov som er spesialkonstruert for Anders Behring Breivik, og som har som mål å holde ham innesperret på livstid om han dømmes til tvunget psykisk helsevern. I sin iver etter å beskytte offentligheten mot en enkelt person, foreslår man nå å vedta en lov som i praksis gjeninnfører livstidsstraffen i Norge - i form av livsvarig isolat - og det uten at domstolen involveres.

Varsellampene blinker allerede i Høringsbrevet fra 1. mars. Avslutningsvis slås det fast at ordinær høringsfrist må fravikes og settes til 3 uker. Tre uker! Begrunnelse? Befolkningens behov for trygghet tilsier det. Hilsen Helseministeren.

Med andre ord, befolkningens trygghet påkalles for å fravike ordinær høringsfrist. Hvorfor? Jo, fordi det skal gi Stortinget anledning til å vedta nødvendige lovendringer før rettskraftig dom mot Anders Behring Breivik faller. Helseminister Anne-Grete Strøm-Erichsen viser alle tegn til demokratisk uforstand når hun uten å fortrekke en mine bekrefter hastverket og understreker at dette vil bli innført så raskt som praktisk mulig.

Har hun ikke forstått at i en slik sak vil det nettopp være i befolkningens interesse at ordinær høringsfrist ikke fravikes? Det skaper ikke trygghet om lovgiver i hastverk vedtar en lov tilpasset et enkeltstående tilfelle, som i praksis innebærer en vesentlig justispolitisk endring for hele befolkningen.

UDEMOKRATISK: «Språkbruken avslører at denne loven er spesialtilpasset Anders Behring Breivik,» skriver kronikkforfatter Einar Øverenget. Foto: Ricardofoto

Vi skal møte terroren med mer åpenhet og mer demokrati, hevdet Jens Stoltenberg i dagene etter 22. juli. Det vi ser eksempel på nå er det stikk motsatte.

Det springende punkt i denne sammenheng er kapittel 7 i høringen: «Forslag om særlige sikkerhetsbestemmelser i en enhet for særlig høyt sikkerhetsnivå». Her foreslås etableringen av en enhet med særlig høyt sikkerhetsnivå innenfor psykisk helsevern, hvor det kan overføres pasienter i de tilfeller det er særlig risiko for angrep mot pasienten selv, medpasienter eller personell.

Til denne enheten kan man også overføre personer uten at det foreligger kunnskap om konkrete trusler. Jeg siterer: «I helt spesielle tilfeller kan en pasient ha utført ekstreme handlinger av en karakter som er spesielt alvorlige, grove og støtende, som for eksempel massedrap(!), slik at dette i seg selv gjør at det ikke kan utelukkes at enkeltpersoner eller grupper planlegger hevnangrep mot pasienten.»

Med andre ord, om retten kommer fram til at Anders Behring Breivik er utilregnelig og overfører ham til tvunget psykisk helsevern så åpner dette lovforslaget for at han kan holdes isolert så lenge politiet mener det er en fare for at noen vil kunne angripe ham for det han har gjort. Med tanke på det han har gjort er det ikke vanskelig å forestille seg at den trusselen vil kunne vare livet ut.

Språkbruken avslører at denne loven er spesialtilpasset Anders Behring Breivik og at den har som målsetting å forhindre at han noen gang slipper ut om han blir overført til tvunget psykisk helsevern.

Slik loven er nå er det nemlig en mulighet. Om han overføres til tvunget psykisk helsevern, skal han behandles - og om han blir erklært frisk, skal selvsagt behandlingen opphøre. Vi behandler ikke friske mennesker i Norge.

Men selv om han skulle bli erklært frisk finnes det rom for å holde Behring Breivik vekk fra samfunnet. En lite brukt bestemmelse gir rom for at en person kan holdes bak lås og slå selv om han skulle bli erklært frisk, såfremt det kan godtgjøres at han utgjør en fare for samfunnet.

Men hva om han erklæres frisk og man kommer fram til at han ikke utgjør en fare for samfunnet? Sant nok, det ligger sannsynligvis svært langt fram i tid - men praksis i dag er at det skjer, og det også med mennesker med samme diagnose som er foreslått for Behring Breivik.

Vel, med den nye loven vil man fortsatt kunne holde på Behring Breivik. Ikke fordi han er en fare for samfunnet, men fordi samfunnet er en fare for ham.

Strategien er like snedig som den er farlig - den utfordrer helt grunnleggende prinsipper som bør gjelde i en rettsstat.

For det første er det betenkelig å vedta en lov som skal gjelde allment, for å imøtekomme et politisk ønske om at en bestemt person aldri må slippe fri igjen. Det er ikke slik vi skal gå fram for å vedta lover i en rettsstat. Vi tufter ikke lovgivning på hat mot en enkeltperson. Det åpner for vilkårlighet og politisering av rettsvesenet.

For det andre er det betenkelig at et vedtak om isolering av en pasient skal gjøres av en faglig ansvarlig uten annen ankemulighet enn en egen kontrollkommisjon - og dermed uten at det skal foreligge domstolskontroll av et vedtak. Med andre ord, ikke bare innføres muligheten for livsvarig isolat i Norge, men det kan skje uten at domstolen er innblandet.

For det tredje, dette truer rettssikkerheten for dem som begår alvorlige lovbrudd mens de er psykisk syke. Hva om de etter behandling har blitt erklært friske og samtidig ikke betraktes som farlige for sine omgivelser, er det da rimelig å holde dem bak lås og slå til evig tid om det finnes personer utenfor murene som har sverget hevn mot dem. I så fall er det gatejustisen som blir den justispolitiske rettesnora.

Hatet mot Anders Behring Breivik er forståelig, men gi ham da ikke makt til å svekke rettssikkerheten i Norge.